

ARVID JÄRNEFELT

KALLON KESTIT

Kolminäytöksinen ilveily

KUSTANNUSLIIKE ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

KALLUN KESTIT

KOLMINÄYTÖKSINEN ILVEILY

KIRJOITTANUT

ARVID JÄRNEFELT

KUSTANTAJA
ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

Esittämisoikeudet pidätetään.
Ammattinäyttämöt sopivat esi-
tysoikeudesta tekijän kanssa;
seuranäyttämöjen esitysoikeu-
den välittää kustantaja, jolleka
maksu 15 mk. on lähetettävä.

Copyright 1914

by Arvid Järnefelt.

Näytelmä on julkaistu myöskin Saksassa ja Tanskassa.

Hämeenlinna 1914
O.Y. Hämeenlinnan Uusi Kirjapaino

Henkilöt:

SARKANEN, eläkemies, koroilla-eläjä, ontuu leiniä.

EETLA SARKASKA, hänen vaimonsa, siisti, hiljainen, mahtava.

KALLU, sahan työmies, hanurin soittaja.

HILMA, hänen morsiamensa, vuosipalveluksessa nimismiehellä.

LENSMANSKA, nopea, kovakourainen, päättäväinen.

PATRUUNSKA, sivistymätön, mutta sivistyneissä naimisissa.

HÄRASÖÖDINSKA, hieno, ei ole koskaan käynyt talonpoikaisessa tuvassa.

NIMISMIES.

KOLME HERRAA.

KOLME ROUVAA.

HERRASVÄKEÄ, nuorisoa.

Tapaus maalaisessa kirkonkylässä.

KALLUN KESTIT

Kolminäytöksinen ilveily.

Ensimmäinen näytös.

Arki-ilta joulun ja uudenvuoden välillä.

Vanhan, lapsettoman talonpoikaisen eläkepariskunnan, Sarkasten asunto, matala, muotoihinsa muuttumattomasti eläytynyt laaja tupa: vanhat seinäpaperit, joista kukat ovat kuluneet pois ja joihin on muodostunut ruskeita kuvioita; repeämät ovat paikatut sanomapaperilla; mitään repaleista ei ole näissä seinäpapereissa, eikä liioin muussa sisustuksessa, joka vanhuutensa ja kuluneisuutensa ohella kuvaa myöskin tarkkuutta ja järjestyksenrakkautta. Ikkunalau-doilla myrtinkukkia pienissä puulaatikoissa. Peräseinän keskellä yksinkertainen ovi, joka huopatilkityksensä vuoksi sulkeutuu kuulumattomasti; ovi on reunoista vähän huur-teessa. Ovesta oikealle (katsomosta käsin) toinen ikku-noista, vanhanaikainen, matala, pieniruutuinen, lasit ko-konaan huurteessa. Ikkunan edessä vanhaksi kulunut, punaisenruskea pöytä ja sen kummallakin puolella saman-väriset tuolit. Oven ja pöydän välisellä seinäosalla iso rysänkudos kaaritarpeineen. Ovesta vasemmalla, perä-nurkassa uuni, jonka avoimella kiukaalla palaa hiiltyvä rovio, heikosti valaisten tupaa. Vasemmalla sivuseinällä

toinen ikkunoista, ja sen luona kahdenistuttava keinutuoli. Oikealla sivuseinällä, taaempana, vanha, matala laatikkokaappi, ja lähempänä kaksiosainen puuvuode, jonka tyynyissä ja aluksissa ei ole valkeita liinavaatteita ja peitteenä on yli vuoteen ylettyvä kellertävä lammashahkaloimi.

S A R K A N E N

istuu sivuttain pöydän ääressä laskien rahoja, jotka kilahtelevat hänen käsissään. Voimatta hämärän takia enää nähdä hän käyttää hyväkseen ikkunasta tulevaa viimeistä päivänvaloa erottaakseen mitä kukin raha on

34, sanoo 34, ja siihen neljä kymmenmarkkasta ja kolme viisimarkkasta — mutta onko tämä viisi vai kymmenen? Jaa-a, pimeät ovat nämä jouluajan puhteet. Jospa panisit vähän lampuntuiketta lyhyen päivän jatkoksi!

E E T L A

kehrää uunin luona. Hämärä haittaa hänenkin näköään, jonka vuoksi hän kääntelee kuontaloa hiiloksen hohdetta kohden ja siirtelee rukkiansa yhä lähemmäksi uunia

Taivaan herra pimittää päivän tahtonsa mukaan, älköötäkä ihmiset koettako sitä valistaa. Kun pimenee, on maatapanon aika.

Haukottelee

Öljy on kallista. Ei. Mennään maata Sarkanen.

S A R K A N E N

Mutta kuules, Eetla muoriseni, jospa panisimmekin vielä toisen pystyvalkean palamaan? Kuules kuinka pakkanen paukkuu! Roihauttaisimme huikean loimutulen kuivanrätiseviä kuusi-halkoja tämän pimeään eläketupamme valaisemiseksi! Mitä sanot?

E E T L A

Kyllä tässä jo nukkua tarkenee.

Panee rukin syrjään, asettaa ovelle salpapuun

Ja kuka käskee pakkasöinä makuulle riisuu-tua. Joutaa ihminen jonkun yön vaatteet pääl-läkin nukkua. Heitä jo, eihän rahat laskemi-sesta lisäänny.

Laittaa utuu makuulle, haukottelee

Ja ostovalossa ei niitä lasketa. Nietu, sanon minä. Se ei kannata.

S A R K A N E N

vähän aikaa aprikoituaan

Jaa-a, mutta viisas, perin viisas onkin minulla akka! „Ei kannata ostovalossa“. Aih, aih, sitä viisautta!

Ivallisesti

Mutta onpa sinulta itseltäsikin unohtunut hii-
los peittämättä. Peitetään, ettei huomenna tar-
vitse liikaa tikkua raapaista, njää?!

E E T L A

Vai liikaa tikkua? Ahneus on synti, Sarka-
nen, ja sen synnin luulen sinua vielä kipeästi
painavan viimeisellä tuomiolla.

S A R K A N E N

Vai niinkö luulet? No, taitaa sitten pitää an-
taa laina Kallullekin.

E E T L A

Mitä sanot?

S A R K A N E N

Se Hanuri-Kallu vain tuli vastaan sahantiellä,
niin se — tuota noin — pyysi

E E T L A

virkistyen

Mitä? Onko se renttu sinulta pyytänyt? Mitä
pyytänyt? Et suinkaan sinä onneton vain . . .
Mitä pyytänyt, kysyn minä?

S A R K A N E N

Sanon, että se Hanuri-Kallu, se Sahan-Kallu, meina-
 ten, tuli vastaan tuolla

E E T L A

No kyllä sen jo olen kuullut. Sano lupasitko?

S A R K A N E N

. . . . meina-
 ten, tuolla sahan tiellä tuli vas-
 taan

E E T L A

Voi kiukku ja kadotus, etkö sitä jo saa suus-
 tasi!

S A R K A N E N

Torppaa se poika meinaa, sitä Ihalaisen torp-
 paa

E E T L A

Ja sinulta siihen rahaa vaatii, riiviö!

S A R K A N E N

No jos olisi — tuota noin — jos olisi antaa
 tuhat markkaa, ajattelen, tuota noin — ettei tu-

lisi sitä ahneudensyntiäkään liikaa tehneeksi, josta juuri varoitit . . .

E E T L A

Ja miksi olet sinä rikas, Sarkanen? Etkö juuri siksi, ettet ole vielä eläissäsi viinantilkkaa maistanut? Ja nyt antaisit rahasi rentulle ja juopolle! Mitä pitää minun vanhain korvaini kuuleman! Tuhat markkaa rentulle ja juopolle!

S A R K A N E N

Ehkä heittäisi se rähjä juomisenkin, kun sen vallesmanin piikatyön omakseen saisi, jota on niin kauan katsellut.

E E T L A

uteliaasti ja hellemmin

Sitäkö vallesmannin Hilmaa se?

Taas kiukkuisesti

Ei ja ei ja ei ja ei!

Kulkusten kilinää.

S A R K A N E N

No, no, ei anneta, ei anneta. — Ei, kylmä tässä turkitta tulee.

Ottaa turkin, laittautuu makuulle

Kuules kuinka siellä suuressa maailmassa kulkuset iloisesti heläjä ja aisakellot soivat! Ne oli Tallperin kulkuset.

E E T L A

Kröönkvistin kulkusiksi minä ne ottaisin. Vallesmannille ajavat pitoihin. Viikonpäivät on siellä leivottu ja valmistettu. Niin sitä eletään tähän maailman aikaan! Vaikka ollaan velkaa . . .

S A R K A N E N

Meille tämmöisillehän ne velkaa vain ovatkin.

Paneutuu vuoteeseen.

Molemmat makaavat liikkumattomina selällään kuin muumiot, kädet vatsan päällä.

E E T L A

Vai torppa sillä vallesmannin piikatytyllä olla pitäisi. Tehkööt työtä ja säästäkööt, penni penniltä kokoon vain, niin ovat tässä muutkin tehdä saaneet.

Taas kulkusten kilinä

Meidänpö pitäisi kaiken maailman köyhät talloisiksi auttaa!

S A R K A N E N

Tuossahan ne vasta Kröönkvistin kulkuset menivät. — Ei Kröönkvistinkään ole meille kuin kahdeksan vaivaista tuhatta velkaa, ja Tallperin kuusi, ja vallesmannin vain kymmenen.

Kulkuset

Ja siinä menee Nuurperin aisakello, ja tuo toinen on kauppiaan.

E E T L A

Eipä se ole kuin Laksmannin. Eikös nekin ole velkaa?

S A R K A N E N

Ei, mutta tuopa heliämpi. Kuules kun mennä huristaa se kauppiaan ruuna. Edelle menee muista. Se on juuri niinkuin se meidän vanha Valko, muistatko sitä valakkaa?

E E T L A

tulee uniseksi puheen kääntyessä hevosiin, haukottelee

Mitä niistä menneistä . . .

S A R K A N E N

Meinaten sitä, jonka minä Hämeenlinnan markkinoilta toin. Ori se silloin vielä olikin, valkeanharmaa, ja harja kuin kosken kämärä, ja silmät paloivat ja tuli löi punaisista sieraimista. Eikös mennyt se hevonen, sanoppa, eikö mennyt?

E E T L A

unissaan

Menikö sekin? Vai meni sekin . . . Kaikki ne naimisiin meneekin.

S A R K A N E N

Naimisiin! Valakka!

E E T L A

Ne ovat ihan hulluja tähän maailman aikaan sen naimisensa kanssa. Aina vain naimaan ja naimaan . . . Ohohh

Nukkuu.

Kaukainen hanurinsoitto alkaa kuulua ja seuraavan kuluessa vähitellen lähestyy.

S A R K A N E N

Se aviovuode, katsos, se viettelee niin nuorta kuin vanhempaakin. Ja tunnusta itsekin, oletko elänyt aikaa sen ihanampaa kuin hääpäivämme? Hä? — Oli sitä tanssittu! Voi, eiväthän ne tämän ajan nuoret! Muistatko? Muistatko, Eet-laseni? Kun me permannolla pyöräyttelimme, niin kaikki pysähtyivät, herrasväetkin suu auki meitä katselivat. Ja ihmekö?

Naurahtelee

Olithan sinä pitäjäsi kuuluisin tanssija, ja minä kuuluisin omassani. Sanoivat sen tanssi-innon meidät alunpitäen yhteen vieneenkin.

Muistelee melodias

Tinttulitilitii ja tanttulitilitaa ja . . . Muistatko? Muistatko? —

Kavahtaa istualleen

Mutta nukutko sinä Eevantytär? Toinen tässä häistä muistuttelee, ja hän nukkuu kesken kaik-kea! Ethän toki nukukaan? Suotta vain, veitikka, teeskentelet? Varros kun koetetaan.

Kovalla äänellä

Annammeko tuhat vai kaksi tuhatta Kallulle?

Nolona

Ei vastausta. Kyllä nukkuu, nukkuu se. Ja kun nukkuu, niin ei sitä muijaa herätä taivaan pasuunatkaan. Jaa-a, mitäpä näistä vanhan lallatuksista! 25 mk. joka vuosi viiden vuoden aikana — eikös se ole 125 mk. Ja korko koron päälle — ensin yksi, sitten kaksi, sitten kolme, se on kuusi, sitten . . . ei, maltappas . . .

Kiepsahtaa vuoteelta

Pistän minä sittenkin sen kitupiikin palamaan!

Noutaa läkkisen, lasittoman lampun, varovasti Eetlaan katsahdellen sytyttää sen palamaan ja istuutuu rahoja laskemaan

Kymppi se oli kuin olikin! Ahhah! Johan minä ajattelin! — 14 ja 17 on yhteensä 31, oikein, sanoo kolmekymmentäyksi . . .

Hanurinsoitto aivan oven takana. Sarkanen säpsähtää, pyyhkäisee rahat takaisin pöytälaatikkoon, lukitsee sen ja asettuu muka verkkoa kutomaan. Soitto lakkaa. Koputus ovelle.

S A R K A N E N

Kuka koputtaa?

KALLU

oven takana

Sahan-Kallu minä olen. Päästä tupaan, Sarkanen.

SARKANEN

Pois, pois! Ei saa yöllä sisälle pyrkiiä.

KALLU

Päivä nyt vielä on. Ei kello ole viittäkään. Sanoppas, suostuiko se muijas?

SARKANEN

Ei suostunut.

KALLU

Raotahan ovi. Mitä hän sanoi?

SARKANEN

ottaa salvan pois. Raottaa ovea

Ei ottanut kuuleviin korviinsakaan. Ei penniäkään sille rentulle, sanoi.

KALLU

Kuinka?

S A R K A N E N

Sille *rentulle*.

K A L L U

pistää jalan ovenrakoon ja kiilautuu sisälle

Sissohäär sanoi lensmanska. Istutaanko, vai
luirautanko ensin pienen valssin?

S A R K A N E N

Älä herrantähden! Muija herää!

K A L L U

Vai et saanut suostumaan. Sinä olet hyvä
mies, Sarkanen, sinä olisit antanut rahat, mutta
sinä olet suuri pelkuri, et uskaltanut muijasi
tähden . . . Olisitpa vain lyönyt keppisi perman-
toon!

S A R K A N E N

No, no, älähän

K A L L U

Olin tuomassa sinulle rohkeudenryyppyä,
mutta myöhästyin, peijakas.

Helistää viinapulloa

Saamari sentään! Kun menettekin noin varhain maata!

S A R K A N E N

Mitä se on?

K A L L U

Jaa mitäkö tämä on? Kun osaisi lukea: vii .. vii .. edemmäs en pääse. Mutta kovasti se heläjä, kun sitä näin ravistaa. Jospa arvaisi haistamalla.

Pistää pullon Sarkasen nenän alle

S A R K A N E N

Sitä se on.

K A L L U

Sitä se on. Kulautappas! Se vapauttaa akkavallasta!

S A R K A N E N

Oho, miten se akkavallasta ... En ole viinaa maistanut vielä milloinkaan. Karvasta kuuluu olevan.

K A L L U

Kulauta sentään näin joulupyhän kunniaksi. Kuuleppas kuinka maailma iloitsee tuolla ulkona

ikkunasi takana, kuinka siellä kulkuset kilajaa ja tytöt nauraa remuavat. Tavaraa sinulla on, mutta elää et sinä osaakaan! Olisipa minulla sinun rahasi!

S A R K A N E N

Ei rahallakaan kaikkea saa?

K A L L U

Ja mitä ei saa rahalla? Sanoppa, Sarkanen, mitä semmoista haluaisit, ettei sitä rahallakaan saa?

S A R K A N E N

Sanonko ma?

K A L L U

Sano vain; mitä sitä salaat!

S A R K A N E N

Että hartioiltani putoisi kolmekymmentä ja kuusi ajast'aikaa ja minä saisin hääpäiväni vielä takaisin. Sitä halaisin. Mutta nuoruuttaan ei palauta rahallakaan.

K A L L U

Ei rahalla, mutta jospa *viinalla!*

S A R K A N E N

Mitä viina avittaa, kysyn minä!

K A L L U

Mitäkö viina avittaa? Että saat mitä haluat. Semmoinen on viinan voima. Saat jälleen hääpolskaa tanssahdella, leini jättää sinut ja muori hyppelee luoksesi keveänä keijukaisena ja kuhertelee kuin turturikyyhkyläinen.

S A R K A N E N

osottaa vuoteeseen

Hänkö?

K A L L U

Juuri hän. Koettaisit. „Sarkanen tahtoisi, mutta Sarkanen ei uskalla“.

S A R K A N E N

Oho, ketä minä pelkäisin?

Viittaa pulloa luoksensa

K A L L U

osoittaa vuoteeseen päin

S A R K A N E N

Ole nyt.

Ryyppää pullonsuusta

K A L L U

Karvastiko?

S A R K A N E N

Eikö viina sen väkevämpää olekaan tähän maailman aikaan?

Ryyppää toisen kerran

Ahhah!

Venytteleikse

Ja tämäkö se karvaan nimeä kantaa? Hii-vatti sentään!

Ryyppää

Ja kun me mentiin sitä hääpolskaa — kuinka se oli — tinttulitilitii ja tanttulitilitaa, sitä et sinä poika osaakaan soittaa . . .

K A L L U

Oho, osaanpas, tahdotkos kuulla?

S A R K A N E N

Ei, ei, antaahan olla. Niin sitä polskaa kun me mentiin, kaikki mitä tuvassa oli tanssijoita

pysähtyivät katsomaan. Siinä rovasti pää kallellaan myhäilee, siinä vallesmanni, siinä ruunuvouti ja heidän armolliset rouvansa, kaikki vain päätänsä kallistellen meille käsiänsä paukuttavat. Ei, veikkonen, ei sitä nykymaailman aikaan!

K A L L U

Niin olivat herrat silloin, mutta toista on nyt. Nyt nauravat vain Sarkasen ahneutta.

S A R K A N E N

Vai nauravat?!

K A L L U

Ja minullekaan eivät antaisi sitä Hilmaa, riivatut. Eivät päästä lähellekään. Ei sen vertaa, että saisin näillä silmilläni katsella. Itkeä minun täytyy.

S A R K A N E N

Älä itke poika. Mutta miksi et juo?

K A L L U

Ei nyt viinakaan maita.

S A R K A N E N

Itsehän sanoit, että tämä se kaikki toiveet toteuttaa ja minullekin vielä hääpolskan toimittaa.

Itsekseen

Vai nauravat!

Ryyppää

Juo, poika. Kippis!

K A L L U

Mutta ajattelehan, Sarkanen, kun minä viime viikolla yön aikaan vallesmannin kyökinovelle koputin, tuli herra itse rappusille. „Pysy poissa talostani, taikka ammun kallosi puhki!“ kiljasi hän. Ja vahtii nyt tyttöä eikä päästä kylään sen vertaa, että vilaukseltakaan näkisin. Vuosi-kontrahtiin on hän Hilman pakoittanut, ja niin ovat kaikki tuumamme rauenneet myttyyn.

S A R K A N E N

Ole huoletta poika, sanon minä. Jos minä vallesmannin sanon lainoistaan irti, tekee hän konkurssin ja kaksi muuta hänen perässään. Semmoinen mies on edessäsi. Haloo, sanon minä!

K A L L U

Mutta älkää niin kovaa puhuko. Muori herää.

S A R K A N E N

Ja minä panen sen Hilman kontrahdin rikki koska vaan! Koko kylän minä panen nurin. Tahdotko nähdä? Vai nauravat!

K A L L U

Mainiota! Mutta hiljaa, hiljaa, muori jo liikkuu.

*Koettaa seuraavan kuluessa kaikin tavoin hiljentää
Sarkasta*

S A R K A N E N

Ja liikkukoon! Minä näytän, kuka tässä talossa herra on. Vai akkavalta! Ja vielä vuosi-kontrahti!

Keppi pöytään

Kyllä minä heille näytän! Nyt menee tämä poika vallesmannille, ja tulkoot samaan myllyyn Laksmannit ja Kröönsvistit ja kaikki, jotka siellä kestiä pitävät. Sanonpa heidät irti kaikki! Kaikki!

Keppi pöytään

Vaviskaa te tämän kirkonkylän herrat! Minäkin tahdon kerran kestiä pitää!

Ryypää

Vai vuosikontrahti!

K A L L U

Niin, niin juuri, Sarkanen. Mutta jos muori herää, et pääsekään lähtemään.

S A R K A N E N

Viis minä muorista! Mies on vaimon pää ja keppi.

K A L L U

Kuitenkin, jos menet, niin mene oitis, muuten hän sinut palauttaa, pelkään minä.

S A R K A N E N

Ja tätä poikaa ei palauta enää kukaan! Sillä nyt lähtee Sarkanen! Vai nauravat he minua!

*Menee suurella pauhulla, jatkaen vielä ulkona
uhkauksiaan*

Vaviskaa, vaviskaa!

K A L L U

*katsoo hädissään vuoteelle päin, jossa Eetla heitte-
lekse unissaan*

Kun ei vaan heräisi! Kovasti heittelee ruu-
mistaan. So, so

Niinkuin lasta tuudittaissa

sh-sh-sh-sh- sh-sh-sh-sh-. Jo taitaa nukkua . .
Nyt vaan hiljaa kuin myyrä, ettei herää. Kyllä
se muori äkkiä Sarkasen kotiin tanssittaisi, ja
kaikki menisi minulta hukkaan. Sh-sh-sh-sh . . .

E E T L A

unissaan

Vai menisi sekin renttu naimisiin . . .

K A L L U

mykistyy säikähdyksestä

E E T L A

kuorsaa jälleen

K A L L U

Taisi mainita minua rentuksi. -- Kun ei vain
silmiiä avaisi ja näkisi. Parasta kun pukeudun
Sarkaseksi.

Pukeutuu Sarkasen jättämään turkkiin ja istuu pöydän ääreen, ottaen verkonkudoksen käteensä

Näinhän se Sarkanen. Ja pullo helkkarissa pois pöydältä.

Pistää pullon turkin povitaskuun

Nyt vaikka tirkistäisitkin: tässä istuu ukko Sarkanen.

Haaveillen

Ai, ai, jos minulle tämä vaan onnistuu, vain tämä ainoa kerta eläissäni! Mutta sitäkö olen ansainnut! Pois se! En ole ansainnut muuta kuin kepitystä huonon elämäni vuoksi; (jos vaan olisi tässä kylässä minun kepittäjäni). — Mutta ah, te kirkaskasvoiset herranenkelit, astukaa alas taivaastanne ja antakaa minulle selkään oikein Porvoon mitalla ja Kaskisten kyynärällä! Sen olen teiltä totisesti ansainnut. Ja kun olette minua hyvästi kepittäneet ja taivaallinen vihanne on jälleen asettunut, niin antakaapa onnistaa — tämän ainoan kerran — että saisin omakseni sen tyttöletukan, sen armaan Hilman, sen kultaisen nupukkani — aih, aih, sen päiväpaisteisen, sen kikattavan hili-hili-Hilmaseni,

Totisena

niin ja torpan vielä lisäksi, ellen liikoja pyytäne? — Sen vaan sanon, että jos nyt onnistaa, niin

en viinan tilkkaa eläissäni maista, en ikipäivinäni, niinkuin en tätä pohjapisaraakaan enää suuhuni pane. Tehkää te sitten niinkuin tai-
vaallisessa viisaudessanne parhaaksi näette.

Hieroo näköaukon ikkunaan, tirkistää ulos

Taitaa tulla pitkäkin odotus.

Menee ottamaan nurkasta halkoja

Jospa onnistaisi, hih!

Tosissaan

Ei kuitenkaan niinkuin *minä* tahdon, vaan
niinkuin *te* tahdotte.

Taas iloisesti

Aih, aih, jospa sentäänkin onnistaisi, sanon
vaan: jos *onnistaisi!*

*Paiskaa viimeisen sanan mukana kantamuksensa
voimakkaasti permannolle*

E E T L A

unissaan

Vai naimisiin!

K A L L U

Saakeli!

Juoksee paikalleen pöydän ääreen

E E T L A

herää vähitellen, kääntyy vuoteessaan, tunnustelee vieressään Sarkasen tyhjää paikkaa, katsoo perälle

Ei, mutta! Mitä pitää minun vanhain silmäini näkemän! Sarkanen hoi! Enkö kieltänyt sitä viimeistä öljyä lopettamasta?!

K A L L U

koputtaa ankarasti keppiä maahan

E E T L A

Siunatkoon!!

K A L L U

*sammuttaa lampun ja menee Sarkasen ontuvaa käyntiä matkien keinutuolille, johon istuu Eetlasta pois-
päin kääntyneenä*

E E T L A

Mi . . mitä hän nyt meinaa?

Koetteeksi kiukkuisesti

Tuletko paikalla maata!

Äänettömyys. Itsekseen

Mikä ihme siihen mieheen nyt on mennyt?

*Vielä kiukkuisemmin ja nyrkkiänsä vuoteenlaitaan
jyskyttäen*

Tuletko sieltä!

Äänettömyyden jälkeen itseksensä

Hän on raukka sairas taikka on ikipäiviksi
suuttunut minulle.

Hellästi

Sarkanen . . . Kuulehan Sarkanen Rans
Kaapriel Enkelpreht . . . Etkö ääntäni tunne?
Minä olen Eetla Johanna Sofia, sinun laillisesti
vihitty aviovaimosi, jota olet myötä- ja vastoin-
käymisessä rakastanut ja yhdeksi merkiksi mi-
nulle tämän sormuksen antanut . . . Voi, minun
täytyy itkeä sinun kovaa sydäntäsi . .

*Nousee vuoteesta, menee puolimatkaa Kalluun päin ja
molemmiin käsin hiukan kohauttaen hamettaan van-
haan tapaan niijaa*

Minä kauniisti pyydän sinua, unohda vihasi
ja tule kanssani aviovuoteeseemme.

Huomaa turkin povitaskusta esiin pistävän pullonsuun

Mi . . mi . . mikäs tämä on? Sarkanen?

Vetää pullon esiin, helistää, avaa, haistelee

Viinaa! Kuka on sinulle viinaa antanut? Ja
salaa minulta! Mutta vastaa, mies! Ei, en usko
silmiäni.

Maistaa pullon suusta

Ihan oikeata viinaa! Tfyi! Nyt ymmärrän, hän on juovuksissa, hän on humalassa! Ai-ai, sinua Sarkanen, ettäs kehtaatkin! Kokonaisen pullollisen juonut ja vähän vaan pohjaan jättänyt! Pankon kiveen lyön sinun pullosi säpäleiksi, ettet siitä ikinäsi enää maista!

Juopi ensin viinan suuhunsa, sitten särkee pullon

Kuulitkos, hunsvotti! Kyllä paukkuu, jahka selkiät!

Tulee Kallun luo, käy kiukkuisesti turkin kaulukseen

Ja lähdetkö siitä makuulle, könsikkä!

K A L L U

seuraa Eetlaa vuoteelle yhä Sarkasen käyntiä matkien.

He laskeutuvat vuoteelle, Eetla ensin, selälleen seinän puolelle ja sitten Kallu laitapuolelle, kyljelleen ja käppyrään, selin Eetlaan.

E E T L A

hetken kuluttua töykkää Kallua selkään, leppeämmin

No, mikä hitto sinut nyt on noin mykäksi tehnyt? Etkö saa sanaa suustasi?

Hetken kuluttua vielä leppeämmin

Sarkanen hoi, ymmärränhän minä, että sinä vihapäissäsi olet viinaa hakenut, kun en minä sinun mieltäsi noutaa tahtonut. Ja siitäkö sinä minulle suutuit, että minä Kallulta ne torpan rahat kielsin? Kaikesta kannattaakin suuttua! — No, tuota noin, jos nyt annettais sitten vaikka kolme sataa.

K A L L U

ilosta hytkähtäen

Hop!

E E T L A

Mitä „hop“? Kyllä vaan se saa riittää meidän puolestamme, hankkikoot loput muilta. Mitä sanot? Sarkanen!

Koettaa kääntää Kallua päin itseänsä

K A L L U

kääntyy nytkähdyksellä muka vihaisesti vieläkin enemmän pois päin Eetlasta

E E T L A

hellästi

Mutta kuulehan, Sarkanen . . ! No, annetaan sitten vaikka viisisataa, kunhan vian suusi vihdoin aukaset ja vihasi unohdat. Voih, anne-

taan kuusisataa, annetaan seitsemänsataa. Ei hän vastaa minulle mitään.

Kääntyy kyljelleen Kalluun päin, toinen käsi tämän olalla, yhä tunteellisemmin, vihdoin itkuun hyrähtäen

Rakas mieheni, jonka kanssa me kolmekymmentä ajastaikaa nuhteettomassa Herran avioliitossa viettäneet olemme, — annetaan koko tuhat, niinkuin sinun tahtosi on . . . mutta sinun kiusattu ja hyljätty vaimosi ei voi unta näihin silmiinsä saada, ellet sinä rakkaassa sovinnossa jälleen käännä häntä kohti . . . kuule, kuule minua Rans Kaapriel Enkelpreht . . . ah minun täytyy itkeä . . .

K A L L U

on kuorsaavinaan

E E T L A

hämmästyneenä ja loukkaantuneena kavahtaa istumaan

Hän nukkuu! Nukkuu kesken kaikkea!

Laskeutuu alakuloisena jälleen selälleen

Ohhoh. Hän ei välitä minusta enää. Nukkua viha ja riita mielessä! Sitä hän ei ole vielä koskaan ennen voinut tehdä. Niin muuttuu elämämme täällä surun ja murheen laaksossa . . . niin on muuttuvainen miehen mieli, että nukkuu, kun . . .

*Käännähtää äkkiä kiukkuisesti vasemmalle kyljelleen,
seinään päin, pois Kallusta*

Ja nukkukoon!

*Jonkun ajan kuluttua alkaa Kallun kuorsausten vä-
lillä kuulua vuorottelevasti myöskin Eetlan kuorsauk-
sia*

K A L L U

*kuorsaa yhä hiljemmin, kohoaa vihdoin varovasti is-
tualleen, kuulostelee Eetlan nukkumista, kuiskaa into-
himoisen onnellisena*

Onnistuu! Onnistuu!

Laskeutuu jälleen pitkäkseen.

Toinen näytös.

Joulukekkerit valaistussa nimismiehen asunnossa. Salin kalusto on sysätty seinemmäs. Pöydillä viinilaseja ja kuppeja. Peräseinän keskellä ovi, josta näkyy eteiseen. Samoin kummallakin sivulla avonaisia ovia, joista näkyy vasemmalle herroja toti- ja korttipöydän ääressä, ja oikealle vierashuoneeseen vanhempia naisia käsitöiden ja teen kimputsa. Kovaa suukopua kaikkialla. Salissa nuorison vilkasta rinkitanssia.

NUORISO

laulaa ja hyppii

Julen, julen, julen är kommen.
Gossar och flickor dansa i ring.
Hej så vi svänga,
Slita vår känga.
Ingen får sitta trumpen i vrån!

Tanssi pysähtyy. Kaikkien on liian kuuma.

NUORISON ÄÄNIÄ

Hub, kun onkin kuuma! — Oh, minä kuolen,
minä kuolen! — Mennään eteiseen ulos, men-

nään! — Ensi valssi on minun, muistakaa neiti! . . .

*Hajoovat salista nauraen ja meluten peräovien kautta,
jotka jäävät auki.*

*Kolme rouvaa on katsellut sohvalta tanssia ja jäänyt
saliin.*

I R O U V A

Mutta mitkä pidot! Onko kuultu! Ohhohoh . . .

2 R O U V A

Ei todella luulisi tavallisen vallesmannin kodiksi.

3 R O U V A

Niin, ihmiset elävät tätä nykyä aivan yli varojensa.

2 R O U V A

tarkastelee lorgnetilla vasenta huonetta

Herroillekin annetaan hienointa konjakkia totiin.

I R O U V A

Sanalla sanoen mässätään niinkuin tavallisesti vähää ennen konkurssia.

2 ROUVA

kuiskaa

Sh! Fru Länsmanska! . . .

I ROUVA

kuiskaa nopeasti

Se on kaikki velalla! Velalla oka penni
kaikki!

HILMA

kantaa suurta tarjotinta perältä oikealle

LENSMANSKA

toruen Hilman perässä

Muista tarjota vasemmalta. Ensin häräsöö-
dinskalle, sitten patruunskalle . . no mene, mene;

Ovella, puhuu oikeaan huoneeseen

Olkaa niin hyvät! Får de' lof att vara, var
så god, var så god!

Rouville salissa

Noiden palvelijain kanssa on hukassa! Eivät
mitään osaa, eivät niin mitään!

I R O U V A

Mutta näyttäähän tuo Hilmanne aika näppärältä.

L E N S M A N S K A

Mitä? Aijotteko vietellä hänet minulta? Siitä ei tule mitään.

I R O U V A

Herra varjelkoon minua himoitsemasta lähimäiseni omaisuutta!

L E N S M A N S K A

Sitäpaitsi, hän aikoo naimisiin.

2 R O U V A J A 3 R O U V A

Naimisiin!

I R O U V A

Tuoko elävä tuolla? Tuo potaattinenä!? Ha-ha-ha . .

L E N S M A N S K A

Juuri kun olen saanut hänet jotain oppimaan!

2 R O U V A

Nykyajan palvelusväki ei lopulta tiedä mitä se vaatii!

LENSMANSKA

Mutta siitä ei tule mitään!

I ROUVA

Vihdoin he pukeutuvat kaikki hattuihin ja me jäämme liinat päähän!

3 ROUVA

Se siitä lopulta tulee!

LENSMANSKA

Mutta olkaa niin hyvät!

Pyytää oikealle

Saako luvan olla teetä?

ROUVAT

Kiitos, me olemme juoneet.

Menevät oikealle

LENSMANSKA

aikoo mennä vasemmalle

H I L M A

oikealta

Rouva! Minä kuulin kun rouva sanoi: siitä ei tule mitään!

Itkee

Voi, voi, voi ...

L E N S M A N S K A

Tässäkö sopii poraamaan ruveta! Minä olen sinut opettanut ja sinun täytyy palvella vähintään viisi vuotta, ennenkuin saat vaivani palkituiksi!

H I L M A

Mutta hyvä rouvä, minä pyydän kauniisti, kun se Kallukin vaatii ..

L E N S M A N S K A

Kallu ja Kallu, ei tässä talossa enää muuta kuule. Maksa kustannukseni ja kaikki rikotut astiani! Koko ajalta kahdeksankymmentä ja seitsemän markkaa 16 penniä. Olenhan sanonut.

H I L M A

Mutta Kallu, Kallu tahtoo jo ensi keväänä .. voi hyvä rakas rouva ...

L E N S M A N S K A

Kallu, Kallu, olen sen jo kuullut. Sisso, ei sinun ole sen kiireempi naimisiin kuin muidenkaan ihmisten. Sisso, sisso, kyökkiin, vielä sinä naimisiin ehdit, kyökkiin, kyökkiin . . .

Työntää itkevän Hilman vähitellen peräovesta ulos

P A T R U U N S K A J A H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

oikealta

P A T R U U N S K A

Oo, rouva Länsmanska, teitä voi todellakin onnitella näin komean juhlan johdosta.

L E N S M A N S K A

hyvillään

No, no, — no, no . . Mitä se patruunsa . . .

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Komeampaa kuin kellään muulla. Ja mitäpä niistä ihmisten puheista!

L E N S M A N S K A

hätkähtää

Hä? Mistä ihmisten puheista?

PATRUUNSKA

Mutta rakas häräsöödinska, säästäkää toki rouva Länsmanskaa moisia juoruja kuulemasta.

LENSMANSKA

Te teette minut uteliaaksi . . Mitä puheita ne on? Sanokaa, sanokaa!

HÄRASÖÖDINSKA

Ah, minun täytyy todella itkeä ihmisten pahuutta. En voi puhua . . sanokaa te, rouva patruunska.

LENSMANSKA

Kuka on uskaltanut niin valehdella. Ettäkö emme olisikaan varakkaita?! Niinkö?!

PATRUUNSKA

Niin, mutta pääasia tässä on *kelle* te olisitte muka velkaa. Hirmuista! Hirmuista!

LENSMANSKA

Se ei ole totta, se on julkea vale! Kuulitteko!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Tietysti se on vale. Tekö olisitte velkaa jollekin talonpojalle!

P A T R U U N S K A

Jollekin — syytinkiläiselle! Johan nyt!

L E N S M A N S K A

Syytinkiläiselle! Me!? Se on mitä julkein häväistys! Oh, millä puhdistumme moisista parjauksista!

Pyörähtää permannolla osoittaen ympärilleen
Ja siltäkö tämä näyttää!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Ei, ei, mutta aivan *ylimalkaan* puhuen niin kyllä täytyy sanoa, että . . .

P A T R U U N S K A

Ylimalkaan puhuen: ihmiset elävät tätänykyä aivan yli varojensa. Riittäisi vähempikin.

L E N S M A N S K A

Mitä se tähän kuuluu? Mikä „riittäisi“?!
A

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Ylimalkaan, i största allmänhet, minunkin
täytyy myöntää, että riittäisi vähempi.

L E N S M A N S K A

Kerran vuodessa, kantänka!

P A T R U U N S K A

So, so, entäs pääsiäisenä . . !

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Entä Bärtan päivänä sitten!

P A T R U U N S K A

Ja erittäinkin kun kaikille on tunnettu . . .

L E N S M A N S K A

hillitsemättä itseään polkasee jalkansa maahan

Mikä kaikille on tunnettu? Sanokaa jos uskal-
latte!

P A T R U U N S K A J A H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

torjuen

Ylimalkaan! ylimalkaan!

L E N S M A N S K A

„Ylimalkaan ja ylimalkaan“! — Itse olette Sarkaselle velkaa!

P A T R U U N S K A

yhtaikaa kahden seuraavan kanssa

Mekö velkaa Sarkaselle! Kuka niin on voinut valehdella?! Ei iki päivinä! Tätä asiaa ei voi jättää näin, se on hävytön, se on ilkeämielinen parjaus! Vastatkaa sanoistanne, jaa-a, vastatkaa sanoistanne!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

yhtaikaa edellisen kanssa

Mekö?! Velkaa moukalle?! Det är förskräckligt hvad människorna kan prata! Emme vielä koskaan ole olleet penniäkään velkaa, ei koskaan! Aldrig! Det är grymmt, det är rysligt, förfärligt, förskräckligt, förskräckligt!

L E N S M A N S K A

jonkun ajan kuluttua, yhtäikaa edellisten kanssa, heitä tyynnyttäen ja koettaen huutaa kovemmin kuin he

Ylimalkaan! Ylimalkaan! Ylimalkaan!

VIERAAT

eri ovista

Mitä? Mitä?

NIMISMIES

lasi kädessä, iloisena vasemmalta

No, no, no, mikä rouville nyt on tullut? Gramofooni soimaan ja tanssi käymään!

LENSMANSKA, PATRUUNSKA JA HÄRASÖÖDINSKA
vaikenevat äkkiä ja heidän kasvonsa saavat hymyilevän ilmeen

LENSMANSKA

yhtyen miehensä kehoitukseen, vieraille

Tanssimaan, tanssimaan — nuoret ja vanhat!
 Ottakaamme nyt oikein vanhan ajan franseessi!

Lyö käsiään yhteen

hakekoon jokainen herroista parinsa, sisso, sisso,
 kaikki, kaikki vaan . . .

Lensmanskan näin puuhatessa tulee useita herroja vasemmalta vaatimaan rouvia tanssiin, jotka estelevät, käskien pyytämään nuorempia, sitten suostuvat, luonnottoman äänekkäästi naurahdellen

H I L M A

hätääntyneenä perältä, nimismiehelle

Kyökissä on asiamies, tahtoo herra vallesmannia.

N I M I S M I E S

virittää gramofoonia

En ota vastaan. Tulkoon toiste.

H I L M A

Se tahtoo tulla väkisin.

N I M I S M I E S

Aja ulos, sanon minä!

H I L M A

Hyi, en minä uskalla, sillä on keppi . . .

*kyökkiin perälle.**Gramofooni soi.*

L E N S M A N S K A

Parit kahteen riviin, tämä on vanhain tanssi, nuoret eivät osaa, kas näin, yks, kaks, kolme, alkakaa . . .

*Vanhemmat herrat ja rouvat tanssivat franseesia,
nuoret nauravat ovien suissa, osotellen sormillaan*

ÄÄNIÄ NUORTEN JOUKOSSA

- Onko tuo nyt sitä katrillia?
- Ei, se on Noakin tangoa.
- Hei vaan, hop, hop . . .
- Katsokaa lensmanskaa! Hurraa!
- Hiljaa, hiljaa, nyt tulee lensmanskan soolo.

LENSMANSKA

figureeraa parinsa kanssa.

*Kyökistä kovaa, epäselvää huutoa ja melua.
Tanssi pysähtyy.*

VIERAAT

Mitä siellä tapahtuu?

NIMISMIES

Katsos roistoa! Kyllä minä hänet kuritan!
ulos

LENSMANSKA

Jatkakaamme. Kyllähän mieheni sellaiset ku-
ranssaa! Parit fikyree! Fikyree!

N I M I S M I E S

perältä, luikkii vasemmalle

V I E R A A T

pysäyttävät hänet

Mikäs nyt?

N I M I S M I E S

Minulla kun ei ole mitään keppiä, jolla kurrittaisin . . .

I H E R R A

tarjoo hienoa kävelykeppiä

Kas tässä, tässä!

N I M I S M I E S

tarkastelee keppiä

Mitäs tämmöisellä, se menee poikki ensi lyönillä.

Melu kyökissä yltyy.

L E N S M A N S K A

paksu mukurakeppi kädessä

Ota tämä, aja paikalla ulos, mikä hirveä skandaali!

NIMISMIES

tarkastelee mukurakeppiä

Tämäkö, sehän on leppää!

LENSMANSKA

pyörähtää tuittupäisesti, menee kyökkiin

Sepä nyt merkillistä!

NUORISO

No nyt siitä jotain tulee, kun lensmanska itse . . . Se on toista!

NIMISMIES

Mutta jatkakaahan, hyvät vieraat sillä aikaa kun minä haen parempaa keppiä.

*Pakenee vasemmalle**Tanssi jatkuu laimeasti.*

HILMA

juoksee kauhuissaan kyökistä

Jesta! Jesta sitä miestä!

LENSMANSKA

*kiirehtii Hilman perässä, Hilman korvaan kovalla
äänellä*

Juokse joutuun hakemaan Sarkaskaa, se mies
ei tottele ketään muuta. Juokse, juokse, sano
että tulee heti, heti paikalla!

Pakenee oikealle

HILMA

No kyllä vaan en viivy, minä sen lennätän
tänne.

juoksee ulos.

Tanssi jatkuu innokkaammin.

SARKANEN

perältä, keppi kädessä, meluavana ja ankarana
Vai täällä tanssitaan!

VIERAAT

hihkasevat

Sarkanen!

Tanssi taukoo äkkiä, gramofooni lakkaa soimasta.

SARKANEN

Iltaa, iltaa! Minulla on asiaa vallesmannille.

VIERAAT

Missä hän on? Missä herra vallesmanni?

Hakevat

2 HERRA

Ainako se vaan sitä keppiä hakee?

SARKANEN

No sanokaa sitten lensmanskalle. Tuli ja leimaus!

VIERAAT

Mutta — minne lensmanska on mennyt?

hakevat

I HERRA

Keppiä, keppiä hakemaan, herrajesta keppiä hakemaan!

VIERAAT

johdattavat sisälle nimismiehen vasemmalta ja lensmanskan oikealta

Tulkaa herran nimessä, hän pieksää meidät! Ajakaa ulos tuo moukka! Ulos! Ulos!

Pistävät keppiä isäntäväen käsiin

N I M I S M I E S

Johan sanoin, nämä vitsat ovat liian ohkasia, pitää olla jotakin paksumpaa . . .

On hakevinaan

S A R K A N E N

irvistelee

Lainatkaa hänelle tämä.

P A T R U U N S K A

No, rouva Länsmanska, vieraanne odottavat, että tuo hävytön häiritsijä vihdoinkin ajetaan ulos.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Ettekö uskalla?

L E N S M A N S K A

Minäkö en uskalla! Sormiani syhyy, mutta kun tuo mieheni on niin pelkuri . . Eikä ole keppiä . .

I R O U V A

Pelkuri — hän, joka on niin monta pahante-kijää vanginnut!

VIERAAT

ihmettelevät ja nureksivat

NIMISMIES

nopeasti vaimolleen

Lähetä Hilma heti Sarkaskaa noutamaan

LENSMANSKA

kuiskaa yhtä nopeasti

Olen jo lähettänyt.

VIERAAT

*työntävät nimismiestä ja lensmanskaa esille kohti
Sarkasta*

Ajakaa nyt vaan ulos, ajakaa ulos!

SARKANEN

Eikö ole keppeä? Tässä on, ottakaa tämä,
sanon.

LENSMANSKA

niijaa Sarkaselle

Sarkanen tekee hyvin ja astuu perälle!

NIMISMIES

Niin, niin, tänne herrain puolelle, jos saan luvan pyytää . . .

VIERAAT

ihmeellen

Mi-mitä se oli?!

SARKANEN

Sitä se oli. Mutta kuulkaahan ensin asiani. Koska me nyt kaikki tänne kokoontuneet olemme.

NIMISMIES

Mutta Sarkanen on niin hyvä vaan ja astuu tänne seuraamme, niinkuin kutsuvieras, niinkuin kutsuvieras . . .

VIERAAT

Tämä menee toki liian pitkälle! Fyy, fyy moukan seurassa! Ei, kiitoksia!

LENSMANSKA

Sarkanen tekee hyvin, kuuma ryyppy, mitä? Ha-ha-

PATRUUNSKA

Ei epäilystäkään enää! Siis sittenkin totta, mitä ihmiset ovat puhuneet! Ha-ha-ha . .

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Nyt alan arvata minäkin mistä kohti kenkä puristaa, ha-ha-ha . . .

Nauravat yhdessä

S A R K A N E N

Ei, sanon minä, ei puolelle eikä toiselle, vaan ensin asiani. Ja kuulkaa: näiden todistajien läsnäollessa sanon minä irti . . .

L E N S M A N S K A

uhkaavasti lähestyen Sarkasta

Ja jos minä käsken tänne Sarkaskan, ai-ai, Sarkanen, Sarkanen!

S A R K A N E N

Ja onkos prosentitkaan maksetut, kysyn minä?

I H E R R A

viheltää niinkuin olisi vasta ymmärtänyt

V I E R A A T

Ahaa! Vai niin! Ha-ha-ha-ha

LENSMANSKA

Missä hitossa se Sarkaska viipyy!

SARKANEN

Jaa-a, vastatkaa, onko kolmen vuoden prosentit maksetut ja uutta vaan tahtoisitte . . .

LENSMANSKA

Ei, nyt menen itse Sarkaskaa hakemaan!

miehelleen

Tuki hänen suunsa!

Sieppaa vaippansa ja tuuliaispäänä lentää ulos

VIERAAT

Ha-ha-ha-ha

SARKANEN

Kolmen vuoden prosentit, sanon.

NIMISMIES

tarjoskelee Sarkaselle väkeviä puhuessaan

No, no, tulkaahan tänne, täällä tehdään las-
kut, ei, ei, tänne, tänne . . .

S A R K A N E N

ojentaa kättään lasia kohden, seuraa nimismiestä

No niin, niin, tehdään selvät laskut . .

Vasemman oven kynnyksellä uhkaavasti muille

Odottakaa, odottakaa, kyllä minä kohta tulen

V I E R A A T

nauravat

I H E R R A

Ai, ai, kylläpä joutui isäntäväkemme kovalle!

P A T R U U N S K A

Miksi eletään näin ylellisesti? Aivan kuin ei vähempikin riittäisi!

2 H E R R A

Mutta luuletteko todellakin, että siitä nyt tulee konkurssi?

V I E R A A T

vakuuttavasti

Konkurssi! Konkurssi siitä tulee!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Kuka käski elämään noin yli varojensa! Toista on oleva meillä. Uudenvuoden illaksi pyydämme meille!

V I E R A A T

ihastuneina

Aaaa!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Kaikki läsnäolijat poikkeuksetta!

V I E R A A T

Kiitoksia!

Syviä yhteisiä kumarruksia

P A T R U U N S K A

Mutta uudenvuoden ilta on aina ollut *meidän*.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Tänä vuonna se on kuitenkin oleva *meidän*!

P A T R U U N S K A

Se on lievimmin sanoen hävytöntä!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Olkaa siis niin hyvät. Yksinkertainen, vaatimaton illanvietto vain, en enkel bjudning!

P A T R U U N S K A

Niin hän aina sanoo, mutta kun sitten tullaan niin on komeampaa kuin kellään muulla. Mutta malttakaas häraskriiverska — sillä miehenne on häraskriivari eikä härasööding!

Vieraiden puoleen, leveällä kumarruksella joka puolelle

Ja uuden vuodenaattona meille, jos saan pyytää! Aivan yksinkertainen illatsu!

V I E R A A T

Aaaa! Kiitoksia, kiitoksia!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Päivää ennen meitä! ja meille tulevat väsyksissä kuin rievut! Se on hävytöntä!

S A R K A N E N J A N I M I S M I E S

vasemmulta

S A R K A N E N

Jaha, armolliset herrasväet, nyt on lista valmis, vaikka kyllä minä teidät ilmankin listaa muistan.

N I M I S M I E S

Sanon edeltäpäin: *minä* olen aivan viaton tähän, minä ainoastaan kirjoitin sanelun mukaan.

S A R K A N E N

Sisso, sisso. Tästä päivästä siis irtisanotaan kuukauden kuluttua maksettavaksi pääoma korkoineen 6 sadalta vuodessa, sanoo kuusi sadalta vuodessa kuin on viisi tuhatta Suomen markkaa, jonka on minulle ja vaimolleni Eetla Sofialle velkaa vapaasukuinen häräsöötinki Nuurper. Jaa-a! Maksakoon tai peritään oikeuden kautta.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

kiljahtaa kauhusta

P A T R U U N S K A

voitonriemuksena

Vai niin! Kuka olisi luullut! Viisi tuhatta! Viisi tuhatta! No? Miltäs tuntuu?

VIERAAT

voivat vaivoin hillitä nauruansa

HÄRASÖÖDINSKA

Mutta uskokaa minua, se oli vaan satunnainen ulkomaanmatkamme . . . Herra vallesmanni, hillitkää toki tuo mies!

SARKANEN

Ja neljän vuoden korot ovat maksamatta. Se tekee kuusituhatta ja kaksisataa . . .

HÄRASÖÖDINSKA

Ah, Sarkanen, minä rukoilen teitä, olkaa hyvä, saanko luvan pyytää uudenvuoden iltana . . en enkel bjudning . .

VIERAAT

nauravat

PATRUUNSKA

Joka toiselle kuoppaa kaivaa, se itse siihen lankeaa, ha-ha-ha . . . Uutena vuotena!!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Sarkanen, rakas, pikku Sarkanen . . .

S A R K A N E N

Sanoo: kuusi tuhatta ja kaksisataa. Maksa-
koon taikka peritään oikeuden kautta.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Ei! — Sarkaska tänne. — Sarkaska! Sar-
kaska!

Rientää suinpäin ulos

P A T R U U N S K A

Siinä nyt näitte! Mieheni sanoo aina: yh-
teiskunnassamme on jotain mätää.

N I M I S M I E S

Lista ei ole vielä lopussa.

S A R K A N E N

Ei, se vasta alkaa.

P A T R U U N S K A

levottomana

Mutta ettekö todellakaan voi hillitä tuota
miestä!? Herra vallesmanni!

NIMISMIES

kohauttaa voimaton olkaansa

VIERAAT

laumassa, uhkaavasti Sarkasta vastaan

Riittää, riittää! Tämä on sopimatonta! Vaiti,
vaiti! Ulos!

SARKANEN

uhkaavasti

Mitä?!

VIERAAT

perääntyvät, uskaltamatta yksitellen vastustaa

SARKANEN

Viiden vuoden korot ja pääoma haetaan ulos
entiseltä rakennusmestarilta herra Krönkvistiltä,
sanoo viiden vuoden korot!

IROUVA

Ah!

Kuultuaan nimensä pyörtyy istumaan

PATRUUNSKA

päättänsä keikutellen

Ja hohtokiviä sormet täynnä!

VIERAAT

tarkastelevat pyörtyneen sormia

Katsokaa, tuo on ehta briljantti! Ja tuo — mikä se on?

I HERRA

Tässä vettä, rakas Berta... Mutta eikö sitä Sarkaskaa jo vihdoinkin ala kuulua! Ole huolta, minä lepytän hänet! Hakekaa Sarkaska tänne, joutuin!

2 HERRA

Sic transit gloria mundi!

SARKANEN

Ja herra Vesander —

2 HERRA

kyykistyen

Ai!

SARKANEN

— ei ole ollenkaan korkoja maksanut!

2 ROUVA

Se ei ole totta, korot on säännöllisesti liitetty pääomaan.

2 H E R R A

Tule pois, älä dabbaa itseäsi!

V I E R A A T

nauravat

S A R K A N E N

Maksakoon taikka peritään oikeuden kautta.
Ja Laxmannin herrasväki . . .

3 H E R R A

Mi . . minä?

3 R O U V A

piiloutuen

Oh, mitä tästä nyt tulee!

S A R K A N E N

No, no, rouva, ei hätää, mutta kun olen neljä
vuotta turhaan yrittänyt saada omani takaisin . . .

3 H E R R A

3 rouvalle

Oletko sinä siis käynyt lainaamassa! Minun
tietämättäni!

Riitelevät syrjässä kiivaasti keskenään.

VIERAAT

nauravat

SARKANEN

Ja lahtari Viklander, kaksituhatta ja viisisataa. Ja kanttori Tolpander, seitsemänsataa ja viisikymmentä. — Ja tapetseeraaja Krutelli neljänsataa ja kaksikymmentä. — Ja leipuri Viinikainen . . Ja kamreeri Pastmanni . . ja, ja . . .

VIERAAT

nimensä kuultuaan jokainen vuorostaan lakkaavat nauramasta ja yhtyvät tyytymättömien joukkoon, joten nauru muuttuu vähitellen levottomaksi hälinäksi.

SARKANEN

Ja sitten on tässä kymmenentuhannen velka, kuin irtisanotaan korkoinensa kuusi sadalta vuodessa. Jaa-a! Kymmenen tuhatta jämtilleen, kymmenen tuhatta!

VIERAAT

äkkiä hiljeten, uteliaina

Kymmenen tuhatta! Kukahan se on?

I R O U V A

virkoaa ja tulee uteliaana kuuntelemaan

S A R K A N E N

Jaa-a, kuka se on! Ja korkorästit nousee tuhanteen, „kuka se on“!

V I E R A A T

Kuka? Kuka?

S A R K A N E N

Patruuna itse se on.

P A T R U U N S K A

Se on hävytöntä!

V I E R A A T

hämmästyksen lyöminä

Patruunski!

Naurun tyrskähdyksiä.

S A R K A N E N

Jaa-a, patruunski!

PATRUUNSKA

Sarkaska tänne! — Sarkaska! — Sarkaska!

ulos

VIERAAT

Mutta missä vihdoin se Sarkaska?!

SARKANEN

„Sarkaska ja Sarkaska“ —

Joutuen yhä enemmän raivoihinsa

Tässä ei Sarkaska mitään auta. Vai akka-valta! Nähkääs tätä keppiä! Kuka on Sarkasen käskijä, kuka?!

Pamauttaa kepin pöytään

Jaa-a, se keppi kestää!

VIERAAT

sekasin

Herra vallesmanni, se on teidän asianne! — Esivalta suojelkoon meitä! — Sarkaska! — Sarkaska!

Kaikki kiireesti ulos, lakkaamatta Sarkaskaa huutaen

S A R K A N E N

Se keppi kestää, sanon minä!

N I M I S M I E S

*yrittää rauhoittaa raivoavaa Sarkasta*Sarkanen, Sarkanen! Tahdotteko ryypyn?
Sarkanen, tulkaa järkiinne! Sarkanen!

S A R K A N E N

Ja kontrahti rikki ja tyttö irti! Tyttö irti!

N I M I S M I E S

Mikä on irti?!

S A R K A N E N

Tyttö irti, tyttö irti, sanon minä! Totisesti
tämä keppi kestää! Tyttö irti!

N I M I S M I E S

Mikä tyttö? Mikä tyttö?!

S A R K A N E N

*pamauttelee keppiään yhä tuimemmin pöytiin niin että
viinilasit ja kupit hyppelevät ja kaatuilevat*

No kyllä tämä keppi kestää! Tyttö irti!

NIMISMIES

Mies on tullut hulluksi! — Sarkaska tänne!
— Sarkaska! — Sarkaska!

Suinpäin ulos

SARKANEN

*huohotuksesta päästyään pyyhkii kumpaisellakin käsi-
varrella vuorotellen otsaansa*

Ohhoh! Hikeen veti tämä toimitus miehen.

*Katselee ympärilleen, tarkastelee esineitä, kurkistaa
syrjähuoneisiin*

Tyhjä kuin Hiltusen lekkeri. — Minne olen-
kaan minä pääni pistänyt?

Hiljaa kutsuen

Eetla! — Ei, ei, Eetla nukkuu kotona. Ja
tämä — eikös tämä ole niitä korkean kruunun
esikartanoita? Eikö tässä samassa huoneessa
ole moni syytetty ja vanki seisonut ankan
tuomarinsa edessä vavisten ja kurkku kuivana,
kädet koreasti selän taakse köytettyinä? Älä,
älä selkiä, Sarkanen, älä vielä selkiä! Huhhuu ..

Istuutuu

Eetla nukkuu ja pelkkää pötyä puhui sekin
Kallu, joka meille uutta hääiloa ennusti. „Saat
jälleen hääpolskaa tanssahdella, sanoi, ja muori

hyppelee luoksesi ja kuhertelee kuin turtturikyhykyläinen“. Kyllä tässä taitaa kohta tulla sitä „turtturikyhykyläistä“! Mitä ne niin mennessään huusivat: Sarkaska, Sarkaska!

Kavahtaa pystyyn

Eivät suinkaan ne sitä tänne meinanneet...! Herra varjeloon! Pidä kutisi pääpoloinen! Oma karvainen mukulani, älä herrannimessä selkiä! Lystihän meidän on! Heeluvee!

Maistelee pöydällä olevia viininjätteitä

Ei ole näistä liemistä apua... Musiikkia, musiikkia! Kuulinhan minä äsken musiikkia: tuossa on posetiivi, onpa totisesti...

Menee gramofoonille

Mutta mistä sinua veivataan, posetiivi? Missä veivuuvärkkisi?

Kopeloi gramofoonia, joka alkaa soittaa entistä surullisen viehkeää tanssisäveltä. Sarkanen peräytyy säikähtäen

Älä, älä... enhän minä sinua veivaa, e-en minä veivaa... Jesta! Jesta! Lakkaa jo hii-vatissa! Vaikene, sanon minä, sinä selvität minun pääni! Voi minua, voi minua!

Vaipuu väsyneenä ja epätoivoissaan permannolle puolimakuulle tuolia vasten

Mitä olet sinä tehnyt, Sarkanen? En osaa ajatella, päästäni huimaa ja kovin jäseniäni raukasee. Tähän nukkuu tämä mies, nukkuu virkistävään uneen kestääkseen tulevaista myrskyä ja rajutuulta, sillä tukkapöllyyn ja kahleiden kalinaan olen minä tästä heräävä. Voi etten enää milloinkaan heräisi! Voi että tämä olisi vaan unta: Että se olisi jo kauan, kauan sitten ollutta ja mennyttä, ja me rakkaan Eetlan kanssa istuisimme sylityksin taivaissa maallisen elämämme katoavaisuutta ja turhuutta muistellen! Ja harpun sävel hiljaa soisi valkopaita enkelien näppäillessä kultaisen kanteleen ihanaasti helähteleviä kieliä . . . Voi minua, voi minua . . .

Nukkuu nyyhkytyksiinsä.

Kolmas näytös.

Sama ilta Sarkasen tuvassa.

Eetla ja Kallu makaavat vuoteessa entisissä asennoissa, edellinen seinän puolella, seinään päin kääntyneenä, jälkimäinen laita puolella, selin Eetlaan.

Kallu on todella nukkunut ja kuorsaa hartaasti, kilpaa Eetlan kanssa.

Hetken kuluttua näkyy lyhdyn tuiketta ikkunan takaa.

H I L M A

koputtaa oven takana

Sarkaska! Onko Sarkaska kotona? Hoi, hoi!

Hetken kuluttua uusi ja tuimempi koputus

Päästäkää sisälle! Se on vallesmannin Hilma!

Väsymätöntä kuorsaamista vuoteesta.

H I L M A

yhä oven takana

Sarkaska tulkaa pian apuun, kun Sarkanen tekee vallan ihmeitä. Kuuletteko? Hän on val-

lesmannin salissa ja lyö keppiä pöytään ja on pelottanut kaikki vieraat . . . Ettekö kuule? . . .

Avaa oven, katsoo ympärilleen

Mutta aukihan tämä on! Eikö täällä ole ketään?

Tulee lyhtyineen lähemmäksi

Tai mikäs tuolla on? Sarkaska nukkuu — ja — ja . . . herranen aika . . . toinen mies hänen vieressään! Sarkaska on hylännyt Sarkasen. Ja Sarkanen on surusta juonut itsensä humalaan! Mutta ylös täytyy Sarkaskan nyt, vaikka mikä olisi . . . Sarkaska hoi!

Koettaa Kallun ylitse nykäistä Eetlaa.

K A L L U

herää, tarttuu Hilman käteen

Hiljaa, sh!

H I L M A

säikähtää

Hyi kuka lienetkin! Sarkaskan täytyy nousta!

K A L L U

Sh, herrantähden hiljaa, hiljaa!

Nousee ja työntää Hilmaa pois päin

Hilma?! Vai Hilma, no, no, . . .

H I L M A

Mutta Kalluko se on? Hyi sentään! En olisi ikinä uskonut

K A L L U

Mutta olehan nyt hiljaa siunaaman hetki, hullu tyttö!

H I L M A

Ettäs kehtaatkin!

K A L L U

Suu poikki, sanon minä.

Koettaa tukkia Hilman suuta.

H I L M A

painii vastaan, irtautuu

Älä luulekaan! — Ja Sarkaskakin, vanha ihminen!

Rupeaa itkemään.

K A L L U

Tiedä siis, me saamme torpparahat, jos nyt vain osaat olla hiljaa. Tule, kulta, tänne keinutuolille, niin kerron sinulle kaiken.

H I L M A

Enkä tule. Hyi ja hyi ja hyi!

K A L L U

No kuule ja koeta ymmärtää: Sarkanen meni kovistamaan vallesmannilta sinun kontrahtiasi rikki.

H I L M A

Herranenaika! Sitäkö se kovisti! Ja oikein kepillä! Jesta! Ja minä kun tulin apua huu-
tamaan!

K A L L U

Minä jäin vahtimaan nukkuvaa Sarkaskaa, ymmärrätkö? Mutta hän heräsi. Silloin rupe-
sin ontumaan niinkuin Sarkanen. Hän luuli minua Sarkaseksi, ja kun en puhunut mitään, luuli Sarkasen suuttuneen ikipäiviksi ja lupasi hädissään tuhat markkaa meille...

H I L M A

Oho äläs .. ihanko totta?

Istuu keinutuoliin.

K A L L U

Ymmärrätkö nyt, ettei hän saa millään herätä?

H I L M A

Puhu sitten hiljempää itsekin. Vai tuhat markkaa!

K A L L U

istuu Hilman viereen

Ei saa herätä, kunnes Sarkanen ehtii asian toimittaa ja minä saan hänet tuohon tilalleni.

H I L M A

Ai-ai, Kallu, ettei se nyt vain heräisi! Menneppäs sinne takaisin sen viereen. Minä juoksen sillä aikaa sanomaan vallesmannille... päästä, päästä, he odottavat siellä minua... muuten tulee rouva itse hakemaan Sarkaskaa... mutta päästähän, tässä on kiire..

Aikoo lähteä.

K A L L U

pidättää häntä kädestä

Viivyhän hetki. Kuinka raskisin sinusta luopua, kun kerrankin saamme olla näin kahden kesken . . .

H I L M A

Mutta lensmanska juoksee kohta tänne, saat nähdä, ei viivy kauankaan . . .

K A L L U

Siunaaman hetki vain, Hilma . . .

H I L M A

Ja jos tuokin herää . . .

K A L L U

Mikäs hänet herättää! Ajatteles Hilma sentään: torppa, aivan oma torppa!

H I L M A

Jaa-a, Kallu, kyllä vain, kun niin pitkälle keran päästäisiin!

Innostuvat keinumaa.

K A L L U

Vielä tänä keväänä, Hilma, istumme oman katon alla. Ja oma katti pankolla.

H I L M A

Tänäkö keväänä? Entä minun vuosikontrah-tini? Vai luuletko Sarkasen todella sen rikki saavan?

K A L L U

Ole huoletta, tyttö. Sarkasella on enemmän valtaa kuin sinä tiedätkään. Että kyllä tästä nyt vihdoinkin näyttää tosi tulevan.

H I L M A

Onpa sinulla hyviä toiveita. Mutta luulen minä puolestani, että kyllä tässä saadaan vielä monta kovaa kokea, ennenkuin asiat niinpäin kääntyy. Eikä keinuta niin lujaa, se jyryää.

K A L L U

Jaa-a, vaikea on minunkin uskoa, että kaikki on niin hyvinpäin minulle kelvottomalle kääntynyt. En ole ansainnut tätä onnea. Ja tunnustan avoimella sydämellä, että jos saisin aimo

selkäsaunan kaiken synnillisen elämäni vuoksi,
niin olisi mieleni nyt vieläkin keveämpi.

Leikillisesti

Mutta kuka tässä kylässä on mies minua löylyyttämään, kysyn minä? Sillä et kaiketi luule siihen juuri rouvasväenkään pystyvän?

H I L M A

No ellei juuri lensmanska sentään, jos oikein hullun pään ottaisi.

K A L L U

Oho, vai lensmanska! Lensmanskan kiusaksi vielä tänä keväänä istumme oman katon alla, ja ehkä juuri tämmöisessä keinutuolissa, ajatteles!

H I L M A

Jospa todellakin, jospa todellakin niin kävisi!

K A L L U

Tänä keväänä, kun puut puhkee lehtiin...

H I L M A

Kun käki kukahtelee ja kevättaulet laulaa...

KALLU

Me sinun kanssasi istutamme perunoita oman maan vakoihin . . . „Niin minä neitonen sinulle laulan, kuin omalle kullalleni“

HILMA

Älä laula, — minä luulen jonkun siellä jo tulevan . . .

Hypähtää keinutuolista

KALLU

Älä heikkarissa!

LENSMANSKA

oven takaa

Hilma! Oletko siellä?

HILMA

Siinä se nyt oli! Nyt ne tulee Sarkaskaa hakemaan!

LENSMANSKA

Onko Hilma siellä? Vastaa!

KALLU

Sammuta lyhty!

Juoksee takaisin Eetlan viereen.

H I L M A

sammuttaa lyhdyn

L E N S M A N S K A

jyskyttää oveen

Avatkaa, avatkaa paikalla!

H I L M A

Mitä minä teen?

K A L L U

Pidä vastaan. Sano, ettei täällä ole ketään.

H I L M A

Täällä ei ole ketään.

L E N S M A N S K A

työntää oven auki

Aina pitää sinun perässäsi juosta. Mikset ole toimittanut Sarkaskaa apuun? Käskinhän minä.

H I L M A

Minä . . . minä . . . hän nukkuu kuin kivi . . . olen huutanut, muttei se herää . . .

LENSMANSKA

Kyllä minä saan hereille. Näytä missä hän on.

HILMA

Jaa missä hän on . .

Johtaa toiselle suunnalle

LENSMANSKA

Ellei kohta saada Sarkaskaa apuun, tekee se mies ihmeitä. Ei hän pelkää ketään muita kuin Sarkaskaa.

HILMA

Mutta onkohan Sarkaska enää ollenkaan täällä ?

LENSMANSKA

Sytytä lyhty, että tässä jotain näkee.

HILMA

Kyllä, mutta kynttilä on lyhdystä loppuun palanut.

LENSMANSKA

Anna tulitikut!

HILMA

Ei ole tikkuja.

LENSMANSKA

No hae, tyttö, ei tässä saa aikaa hukata.

Haraavat tikkuja. Hilma pistelee tikkulaatikot taskuunsa

LENSMANSKA

Tämähän merkillinen talo, kun ei tikkuja ole
Juokse paikalla kauppiaasta kynttilöitä ja tik-
kuja. Juokse joutuin!

HILMA

Minä juoksen, minä juoksen . . .

Kallulle ohimennen

juoksen Sarkasta hakemaan . . .

Juoksee pois

LENSMANSKA

Kallua tunnustellen

Jaha, nyt löysin kuin löysinkin Sarkaskan.
Se se on. Tässä on pääpuoli ja tässä jalat.

Sarkaska! Sarkaska! Hän on humalassa ja sanoo ylös lainat . . . hän uhkaa heittää pöydät nurin ja särkeä lasit . . . Tulkaa kieltämään . . . Kuka ne maksaa? Herätkää, herätkää!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

juoksee sisään

Oo, oo, kaikkeen sitä joutuukin! Mikä pimeys! Onko madam Sarkanen täällä? Halloo?

L E N S M A N S K A

Halloo.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Kuka puhuu?

L E N S M A N S K A

Minä puhun.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Ab tekö, fru Länsmanskan? Mikä kohtaous!

L E N S M A N S K A

Mutta mikä häräsöödinskan on tänne juokuttanut?

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

No, ajatelkaahan! Kun te olitte mennyt, sanoi herr Sarkanen juhlallisesti irti myöskin meidät!

L E N S M A N S K A

Vai ollaan teilläkin velkaa hänelle? Kuka olisi uskonut, teillä kun niin komeasti eletään...

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

kipakasti

Härasöödinskan sopiikin elää vähän komeammin kuin yks lensmanska. Pyh!

L E N S M A N S K A

Ja sen minä sanon... Mutta tässä ei ehdi riidellä.. Sarkaska ylös!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Herran nimessä, hankkikaa toki valoa!

L E N S M A N S K A

Olen lähettänyt hakemaan, mutta se kelvoton tyttö taas viipyy! Odottakaa, minä juoksen itse puotiin.

Juoksee ulos

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Ei, minun täytyy pelastaa mieheni konkursista! Madam Sarkanen, tulkaa kanssani ja puhukaa hänelle kauniisti, teitä hän kuuluu tottelevan. Me emme ole tehneet hänelle mitään pahaa. Länsmanska on voinut olla tapansa mukaan hävytön, sanokaa heidät irti, mutta mitä *me* olemme teille tehneet? . . . Ja emmekö ole aina säännöllisesti maksaneet korkoja? Voi sitä miestä! Men såna ä di alla! Oo, oo . . . Herätkää, herätkää, madam Sarkanen!

P A T R U U N S K A

juoksee sisälle

Sarkaska, onko Sarkaska täällä?

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Ah tekin fru patronessa? Auttakaa herättämään häntä — hän nukkuu kuin kivi . . .

P A T R U U N S K A

Oo, häräsöödinska täällä? En minä pimeässä tuntenutkaan. Minä kuulin kaikki mitä tapahtui nimismiehen luona . . . oo, mikä julma mies ja voitteko kuvailla — lähdettyänne hän

sanoi ylös Grönkvistit, Laxmanit, Vesanderit .
 kaikki järjestään . . . Kuka olisi luullut että ne-
 kin herrasväet olivat velkaa tuommoisille!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Mutta miksi patronessa on tänne tullut?

P A T R U U N S K A

Niin minäkö? Ah se on vain pieni pagadell
 . . tuota noin . . Mutta ettekö todella saa Sar-
 kaskaa hereille?

L E N S M A N S K A

lennossa

Tässä vihdoin tikkuja ja kynttilöitä.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A J A P A T R U U N S K A

Sytyttäkää, sytyttäkää!

L E N S M A N S K A

*sytyttelee kynttilöitä palamaan uuninreunalle, pullo-
 jen suihin ja muualle*

Kyllä tänne valoa saadaan! Noin! Ja noin!

PATRUUNSKA

Nykäistään yhtäikaa.

HÄRASÖÖDINSKA

Olen valmis. Oo tätä peliä!

PATRUUNSKA

Paremmiin! 1, 2, 3! No, yhtäikaa.

HÄRASÖÖDINSKA JA PATRUUNSKA

yhtäikaa

Sar-kas-ka!

PATRUUNSKA

Ja vielä paremmiin!

HÄRASÖÖDINSKA JA PATRUUNSKA

kimakalla huudolla

Sar-kas-ka!

PATRUUNSKA

Ei sittenkään!

LENSMANSKA

Ja noin! Ja noin!

Huoneessa on tullut hyvin valoisaksi.

HÄRASÖÖDINSKA

Eikö voisi tällä leipälapiolla.

PATRUUNSKA

Herrijess! Mutta näitähän on täällä kaksi!
Katsokaa, kaksi! Me olemme lyöneet tätä.

LENSMANSKA

Sarkaska on tuo toinen. Johan sanoin teille:
tuo on Sarkaska. Tämä on hänen sisarensa,
kyllähän minä sen tunnen.

LENSMANSKA, PATRUUNSKA JA

HÄRASÖÖDINSKA

hyökkäävät Eetlaa herättämään, huutaen ja toukkien
Sarkaska, nouskaa, nouskaa!

EETLA

hieroo silmiään, ymmärtämättä mitään

Mitä? Mitä? Onko tuli irti?

LENSMANSKA

Ei, mutta Sarkanen on irti. Joutukaa!

EETLA

kääntyy päin valaistua tupaa, huutaa kohottaen kädet taivasta kohden

Herra hyvästi siunatkoon!

Sukeltaa säikähtyneenä takaisin vuoteeseen.

PATRUUNSKA

Ei, ei, nousta teidän pitää.

HÄRASÖÖDINSKA

Vaimo, sinun miehesi on humalassa ja lyö kepillä — tulkaa, tulkaa!

EETLA

jälleen uskaltaen kohota

Herra taivaassa olkoon minulle armollinen. Viimeinen päivä on tullut. Kynttilät palaa ja Herran enkelit käyvät ympärinsä kultaisissa vaatteissa.

Koskettaen Kallua

Sarkanen, nouse katsomaan.

LENSMANSKA

Ei Sarkanen ole täällä. Sarkanen tekee ihmeitä.

EETLA

Sarkanen on taivaassa ihmeitä tekemässä...

LENSMANSKA

Sarkanen on vallesmannin luona ja lyö kepillä ja uhkaa kaataa pöydät ja särkeä lasit...

PATRUUNSKA

Hän on sanonut irti Grönkvistit ja Laxmanit ja Vesanderit ja kaikki koko kylässä....

LENSMANSKA

Emmekö me ole aina maksaneet säännöllisesti korkoja? Onko penniäkään jäänyt maksamatta?

EETLA

Jesta ja varjele! Sehän on häräsööska! No mutta — lensmanska! — ja — patruunski!

LENSMANSKA

Tulkaa siis pian ja saattakaa hänet järkiinsä.
Ei hän ketään muita tottele, ei ketään!

EETLA

Mutta ovatko rouvat päästään pyörällä? Täs-
sähän minun laillinen aviomieheni nukkuu lail-
lista unta!

LENSMANSKA, PATRUUNSKA JA
HÄRASÖÖDINSKA

Se ei ole Sarkanen.

EETLA

Eikö Sarkanen?! Ja olenko minä koskaan
vierasta miestä vieressäni pitänyt? Sarkanen,
nouse jo, tupamme on täynnä ihmisiä ja kynt-
tilät palaa! Nouse, nouse!

Retuuttaa Kallua yhä rajummin

LENSMANSKA

Mitä pitää tästä ajatella?

PATRUUNSKA

Kuka on tuo toinen ihminen?

HÄRASÖÖDINSKA

Onko se mies vai vaimo? Så osedligt!

E E T L A

kolhii ja lyö Kallua voimainsa takaa

Etkö meinaa herätä? Etkö meinaa herätä,
kysyn minä! Mitä? Mitä?

K A L L U

Hitto tätä kauemmin kestäköön!

Pudottautuu vuoteelta voivotellen ja luitaan tunnus-
tellen

L E N S M A N S K A, P A T R U U N S K A J A
H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

kiljahtavat

Ah!

E E T L A

Jesta varjele!

L E N S M A N S K A

Mieshän se olikin!

P A T R U U N S K A

Se on mies!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Mies! Vilken fräckhet!

K A L L U

Oli siinä selkäsaunaa yhden torpan edestä!
Ja vielä rouvasväeltä!

E E T L A

Mutta missä on minun Sarkanen? Sarkanen!
Sarkanen!

Hakee kaikkialta, myöskin vuoteen alta.

L E N S M A N S K A

Tuo mies on selvästi aikonut varastaa rahat
Sarkaskan nukkuessa.

E E T L A

Herra siunaa ja varjele!

P A T R U U N S K A

Niin, hän on varas!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Rosvoja! Apua! Rosvoja! Rosvoja!

K A L L U

Enhän minä kuin vähän vain...

L E N S M A N S K A

Kuulkaa päältä: hän on tunnustanut!

P A T R U U N S K A J A H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Hän on tunnustanut!

E E T L A

Kallu, Kallu! Sinäkö ryöväämään? Voi, koko maailma on nurin! Järkeni menee sekasin. Missä Sarkanen? Apua! Sarkanen! Apua!

Tempaa vaipan hartioilleen ja juoksee suin päin ulos

L E N S M A N S K A

Pidelkää miestä kiinni niinkauan kuin minä juoksen käskemään herrat tänne. Pidelkää kiinni!

Juoksee ulos

P A T R U U N S K A

Pidelkäämme kiinni häntä kunnes vallesmanni tulee.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Niin, pidelkäämme. Soh, poika! Älä yhtään! Tai pidelkää te, minä vahdin tuolla ovella...

PATRUUNSKA

Ei, ei. Käykäämme rosvoon kiinni yhtäikaa, te vasemmalta, minä oikealta puolen. Rohkeutta!

HÄRASÖÖDINSKA

Mies, älä nyt vain yhtään koetakaan vastustaa!

PATRUUNSKA

Sisso, yhtäikaa, yhtäikaa. Miksi jätte jälkeen? Yhtäikaa vain! Nyt!

HÄRASÖÖDINSKA

Oo, tämä on hengenvaarallista! Ah!

*Lähestyvät molemmat Kallua, mutta tämän liikah-
taessa pakenevat kiljahtaen ovelle, joka ei heidän
jyskytyksestään aukene.*

PATRUUNSKA

Herrijes! Lensmanska on pönkittänyt oven ulkoapäin! Me olemme hukassa!

HÄRASÖÖDINSKA

Oo, jospa kän nyt meidät tappaa!

Kallu alkaa kävellä huoneessa. Hänen lähestyessään rouvia nämä kiljahtelevat ja pakenevat paikasta paikkaan, vavisten ja likistyen toisiinsa.

P A T R U U N S K A

Kallulle

Me emme saa ovea auki, pikku, kulta varas!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

samoin

Se on pönkitetty, mutta voithan paeta ikkunasta.

P A T R U U N S K A

samoin

Niin, ota vaikka tämä tuoli ja lyö ikkuna rikki.

Lensmanska juoksee sisälle, hänen jälessään herroja ja rouvia.

L E N S M A N S K A

osottaen Kalluun

Tuossa, tuossa on rosvo!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A J A P A T R U U N S K A

Ja me olemme häntä pidelleet!

N I M I S M I E S

Kätési esille!

Panee Kallun käsirautoihin

Nyt on mies raudoissa.

L E N S M A N S K A

Mitäs menit toisen omaisuutta kajoomaan

P A T R U U N S K A

Voi onnetonta sentään. Minne se nyt viedään?

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Olisiko luullut? Ja niin pulska poika!

N I M I S M I E S

Pitäkäämme kohta tutkinto asiassa. Nimesi ja asuinpaikkasi? Mutta kuka siellä häiritsee?

Sarkanen, Eetla ja Hilma tulevat.

E E T L A

onnellisena Sarkaseen nojautuen

No, no, rakas Rans Kaapriel Enkelpreht . . .
kultaseni . . . annetaan tuhatviisisataa . . . anne-
taan vaikka kaksikin tuhatta, kunhan vain tulet
kotiin . . .

S A R K A N E N

Jaha, vai täällä te olettekin kaikki?!

E E T L A

Sarkanen, rakas Sarkanen, anna heille an-
teeksi . . .

H I L M A

Herranenaika, he ovat panneet hänet rautoi-
hin!

*Rientää Kallun luo ja kapsahtaen hänen kaulaansa
pudottaa esiliinastaan kynttilät maahan*

L E N S M A N S K A

Hiljaa tyttö! Vai tahdotko itse joutua kiinni,
kun varasta suosit. Ja nytkö vasta sinä kynt-
tilät tuot!

H I L M A

itkien

Hän ei ole mitään varastanut . . .

K A L L U

Älä huoli tyttö. Sytytähän vain kaikki kynttilät, niinkuin käskettiin.

H I L M A

poimii tuittupäisesti kynttilät ja asettelee pulamaan entisten lisäksi

Palakoot minun puolestani!

S A R K A N E N

Ja mitä on täällä Kallulle tehty?

N I M I S M I E S

Tämä mies tavattiin huoneessasi, Sarkanen. Hän olisi ryöstänyt koko omaisuutesi, ellei kruunun valpas käsi olisi ehtinyt hänen konnantyötänsä keskeyttämään.

LENSMANSKA

Sarkasen puoleen

Ja minä telkesin hänet.

HÄRASÖÖDINSKA JA PATRUUNSKA

samoin

Ja me pitelimme häntä!

SARKANEN

on katsonut pöytälaatikkoon

Mutta ei vain minun rahoistani ole penniäkään poissa. Ja lukkokin on ehjä.

EETLA

Ei täältä ole penniäkään poissa.

NIMISMIES

Jaa — niin, mutta huomatkaa, että pelkkä yrityskin on lain mukaan ankarasti rangaistava. Hän tavattiin tässä huoneessanne ilmeisessä rikoksenteossa.

LENSMANSKA

Sen olemme omin silmin nähneet.

PATRUUNSKA

Sen olen itse näillä silmilläni nähnyt.

HÄRASÖÖDINSKA

Oo, joudummeko nyt todistajiksi!

SARKANEN

Mutta itsehän minä hänen käskin rahoja ja muijaani vahtimaan niinkauan kuin käyn lainoja irtisanomassa!

Yleinen hämmästys.

KALLU

Jaa ja sitten minua varkaudesta syyttämään!

NIMISMIES

vapauttaa äkkiä Kallun kädet raudoista

Saakeli sentään, minkä minulle nyt teittekään!

Rouville

Hän voi nyt syyttää minua laittomasta vangitsemisesta!

L E N S M A N S K A

Ja meitä väärästä ilmiannosta!

P A T R U U N S K A

Tuleeko siitä vankeutta? Ah!

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

on pyörtyä kauhusta

Oo, oo

K A L L U

Jaa-a!

S A R K A N E N

Nyt Kallu, pyydä heiltä mitä tarvitset, he suostuvat kaikkeen.

K A L L U

En minä heitä mistään syytä. Erehdys kuin erehdys.

N I M I S M I E S

Sepä oivallinen mies!

Yhtäikää

Muut yhtyvät

Jaa-a, semmoinen se mies olla pitää!

L E N S M A N S K A

Johan minä kohta sanoin: tuo ei ole mikään tavallinen mies.

H Ä R A S Ö Ö D I N S K A

Oo mitä jalokiviä voikaan löytyä kansan seassa!

E E T L A

Kaksi tuhatta me hänelle ja Hilmalle annamme torpan alkajaisiksi. Se olkoon tässä sanottu.

S A R K A N E N

Se olkoon sanottu ja päältä kuultu. Ja jääkööt sitten lainatkin irtisanomatta, jos vain suositte kohta purkamaan tytön vuosikontrahdin, että hän saa mennä emännäksi tämän hänen Kallunsa torppaan.

R O U V A T

onnellisina

No eikö muuta?!

NIMISMIES

Siihen toki mielellämme suostumme.

Neuvottelee hiljaa vaimonsa kanssa.

HILMA

Ja kyllä minä pari kuukautta vielä palvelen,
kunhan sitten keväällä —. Hih!

EETLA

Sarkaselle

Älä nyt vain *sinä* enää mihinkään mene!

NIMISMIES

Olkoon siis tyttö tässä kaikkein kuullen kont-
rahdistaan vapaaksi julistettu. Ja puolet vuosi-
palkasta maksamme hänelle torpan alkajaisia.

*Kaikki rupeavat kädestä ottaen onnittelemaan Kallua
ja Hilmaa.*

NIMISMIES

Ja olisipa nyt kaikkea syytä viettää näiden
nuorten ensimmäisiä kihlajaisia. Tulkaapa kaikki
meille niin jatketaan juhlaa.

M U U T

Hyvä, hyvä!

S A R K A N E N

Kiitos, kiitos, mutta kyllä me nyt Eetlan kanssa maata pannaan.

N I M I S M I E S

Kunpa olisi musiikkia, niin kelpaispa pyörähtää vaikka täälläkin.

K A L L U

muitten takaa

No jos vain ei isäntäväki vastaan ole —
soittaa hanurilla valssia
 — onhan täällä musiikkia.

K A I K K I

nauravat iloisesti

Mainiota, mainiota!

*Vieraat alkavat työnnellä esineitä seinemmäs, valmis-
 tuen tanssiin*

Tilaa, tilaa!

S A R K A N E N

Mitäs sanot, Eetla? Pyöräytämmekö?

E E T L A

ujostellen

No mitä sinä nyt . .

Alkaa kuitenkin korjailla pukuaan. Sarkasen korvaan.

Ethän sinä vaan enää mihinkään mene?

S A R K A N E N

No voi sinua turtturikyhyhläinen!

Sarkanen ja Eetla tanssivat. Kaikki antavat tilaa ja nauraen paukuttavat käsiään tahtiin. Nimismies tanssii Hilman kanssa. Rouvat nyykäyttelevät päätänsä hymyillen.

K A L L U

soittaen ja nauraen

No, Sarkanen, enkös sanonut -ha-ha- enkös sanonut -ha-ha-ha enkös -ha-ha-ha-ha . . .

Hinta 2 mk.

Kuuluu sarjaan „Seuranäytelmiä“ N:ona 176